

Připravovaný zákon o změně důchodového věku a jeho důsledky

Tomáš Fiala

katedra demografie

Fakulta informatiky a statistiky VŠE Praha

Příspěvek vznikl za podpory GA ČR 15-13283S

*Projekce populace České republiky
podle úrovně vzdělání a rodinného stavu.*

Dosavadní vývoj důchodového věku v ČR

Zákon o národním pojištění z roku 1948 (Zákon č. 99/1948 Sb.).
Důchodový věk 60 let (muži i ženy), minimální doba pojištění 20 let.

V roce 1957 snížen důchodový věk žen na 55 let,
Od roku 1964 podle počtu dětí 53-57 let (2 děti – 55 let)

Poměr důchodců a produktivních po počátečním růstu
od roku 1970 poměrně stabilní i při neměnném důchodovém věku.

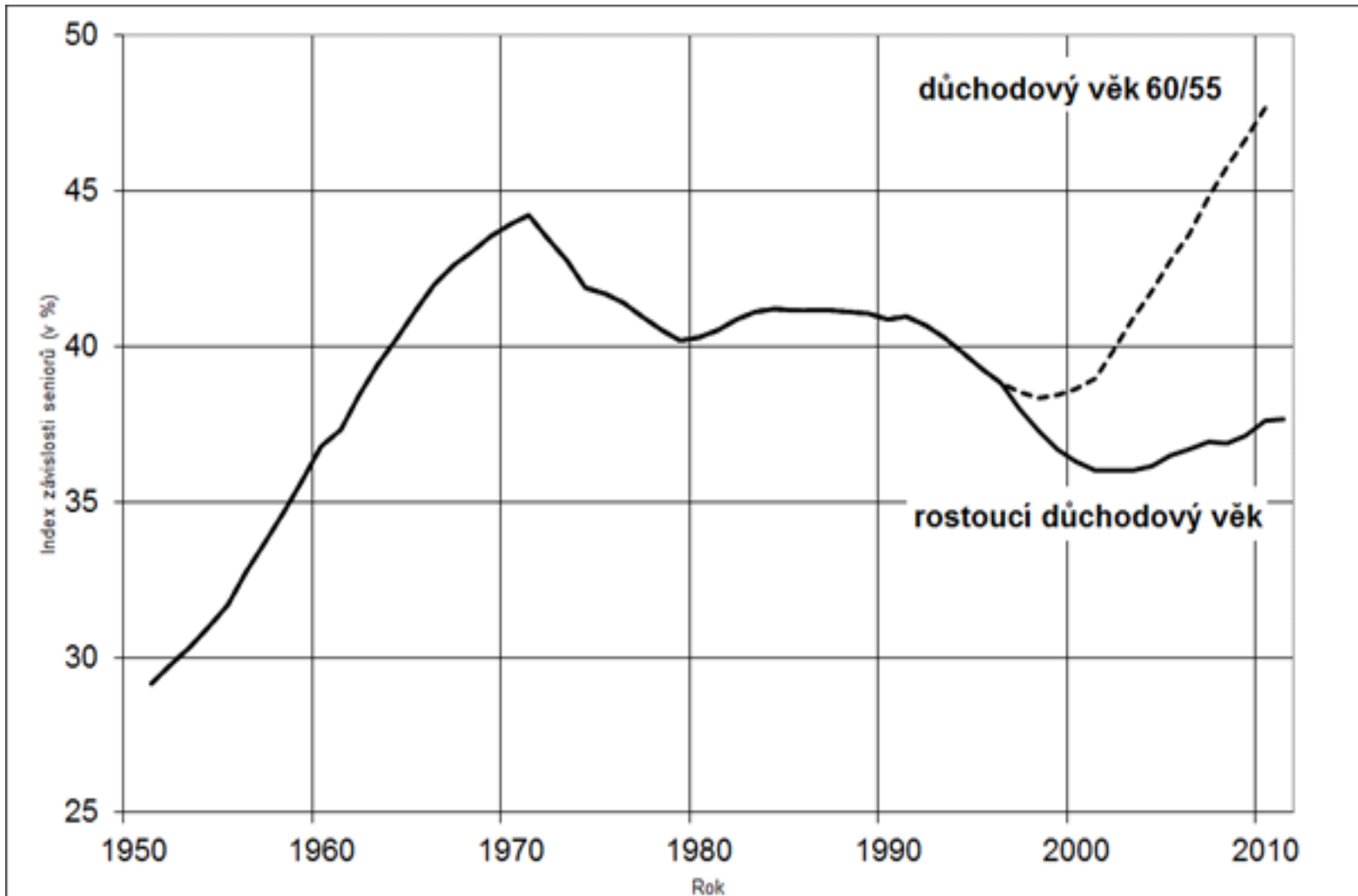
Hlavní příčiny:

Postupně vymírají početné generace důchodců
narozených před 1. světovou válkou,
nahrazeny slabšími válečnými, a poválečnými
(po 1.světové válce pokračuje pokles porodnosti, hospodářská krize)

Do produktivního věku vstupují silné generace
narozené po 2. světové válce

Od roku 1960 se úmrtnost téměř přestává snižovat.

Počet osob v důchodovém věku 60+/55+ na 100 osob v produktivním věku (20-59/54)

Dosavadní vývoj důchodového věku v ČR

V řadě evropských zemí v té době zvyšování důchodového věku na 65 let (někdy i více).

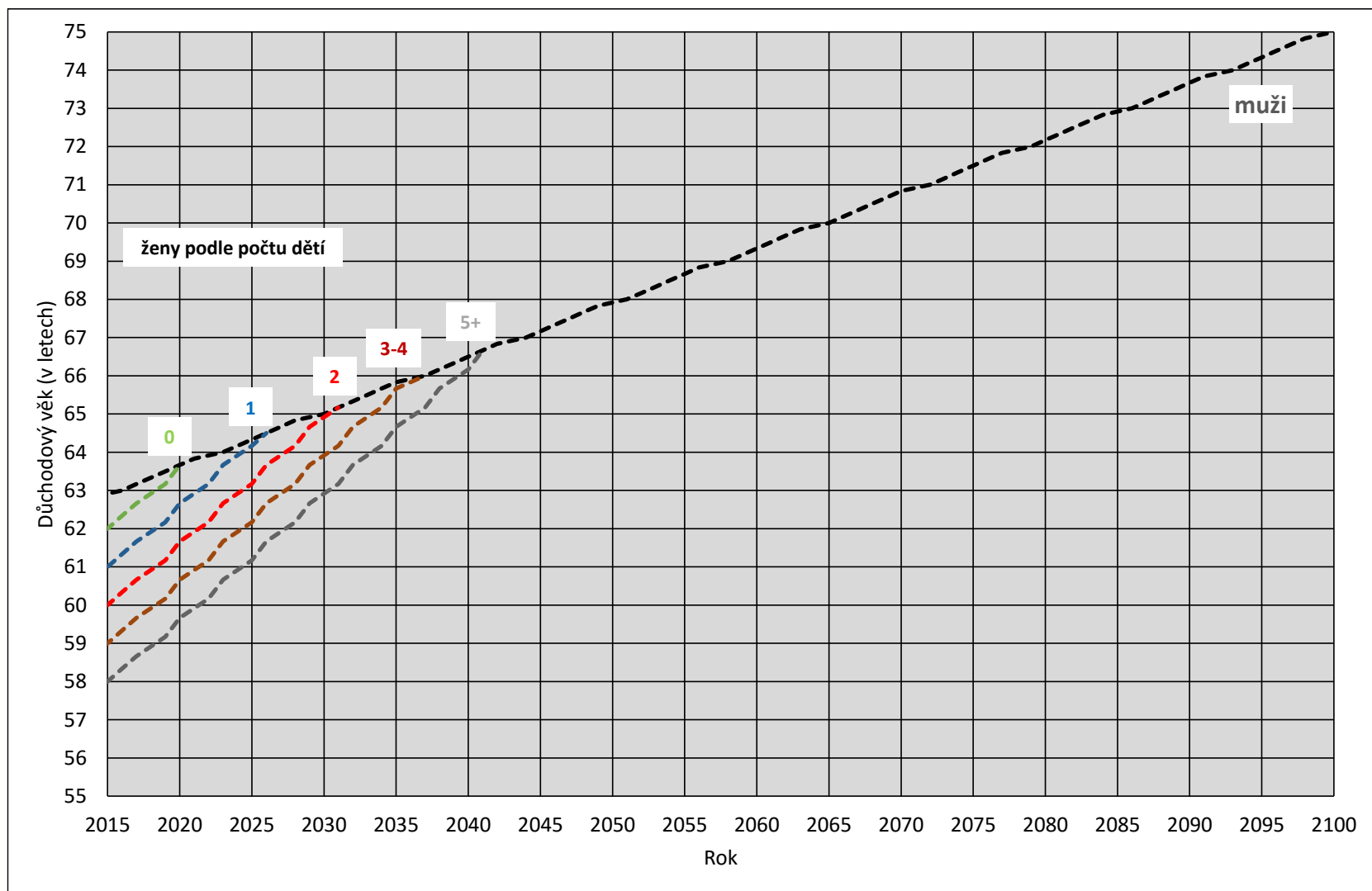
Demografické prognózy předpovídají nárůst poměru seniorů ku produktivním na přelomu století

Do důchodového věku se blíží silné protektorátní a poválečné generace, klesá počet dětí.

Nový zákon o důchodovém pojištění (Zákon č. 155/1995 Sb.) proto zavedl mimo jiné postupné zvyšování důchodového věku pro muže o 2 měsíce, pro ženy o 4 měsíce pro každý další ročník narození.

Původně jen pro několik generací, postupně prodlužováno, Nakonec zvyšování bez omezení, bez horní hranice, Od roku 2019 zvyšování u žen o 6 měsíců (místo 4) pro každý další ročník narození.

Důchodový věk v ČR podle současné právní úpravy

Kritika současného stavu a návrhy reformy

Neomezený růst, mechanické zvyšování

Nereflektuje demografický vývoj
ani pokles pracovních schopností s věkem.

Teoreticky by mohla nastat situace,
že by se důchodu dožívalo stále méně lidí
a ve stále horším zdravotním stavu.

Rada Evropské unie doporučuje České republice

*„Zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejného důchodového systému, a to konkrétně rychlejším zvyšováním zákonem stanoveného věku pro odchod do důchodu a následně **jasnějším provázáním tohoto věku se změnami ve střední délce života**“*

Vzhledem k předpokládanému růstu délky života minimálně do konce století

není trvalé zastropování důchodového věku na určité hranici
v souladu s tímto doporučením

Kritika současného stavu a návrhy reformy

Jak provázat důchodový věk s vývojem délky života?

Diskutováno v Odborné komisi pro důchodovou reformu

Stabilizace (absolutní) doby pobírání důchodu

Určit důchodový věk např. jako okamžik,

kdy člověku v průměru zbývá 20 let života.

Při růstu délky života by rostla roste doba ekonomické aktivity,
relativní doba pobírání důchodu by klesala

Odmítnuto

Stabilizace relativní doby pobírání důchodu

Určit důchodový věk např. jako okamžik,

kdy člověku v průměru zbývá zhruba 25 % života (meze 24-26 %)

Při růstu délky života by rostla nejen doba ekonomické aktivity,
ale úměrně tomu i doba pobírání důchodu.

Navrženo jako kritérium po roce 2030, do té doby beze změny.

Návrhy novely zákonů

Změna zákona 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění

Dosavadní zvyšování důchodového věku se zastaví na **hranici 65 let.**

•	Rok narození		Důchodový věk činí u				
	Mužů		žen s počtem vychovaných dětí				
•			0	1	2	3 a 4	5 a více
•	1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
•	1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
•	1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
•	1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
•	1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
•	1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
•	1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
•	1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
•	1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
•	1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
•	1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
•	1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
•	1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
•	1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
•	1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
•	1969	65r	65r	65r	65r	65r	63+8m
•	1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
•	1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Návrhy novely zákonů

Změna zákona 582/1991 Sb.

o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

Český statistický úřad vypracovává pro účely zprávy předkládané podle § 4a Zprávu o očekávaném vývoji úmrtnosti, plodnosti a migrace v České republice, a to do 31. prosince kalendářního roku, který končí číslicí 3 nebo 8; Český statistický úřad je povinen tuto zprávu zveřejnit do tohoto data způsobem umožňujícím dálkový přístup. Zpráva obsahuje též údaj o věku, při jehož dosažení je očekávaná střední délka života dané generace rovna jedné čtvrtině součtu tohoto věku a této očekávané střední délky života a údaj o podílu očekávané střední délky života při dosažení důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění a součtu tohoto věku a této střední délky života, a to pro všechny generace, které dosáhnou v následujícím kalendářním roce věku 25 až 54 let, a informaci o očekávaném vývoji měr plodnosti, úmrtnosti a migrace pro období nejméně 50 následujících let; očekávaná střední délka života se přitom stanoví jako prostý aritmetický průměr střední délky života mužů a žen.

Návrhy novely zákonů

Změna zákona 582/1991 Sb.

o organizaci a provádění sociálního zabezpečení

§ 4a

Ministerstvo práce a sociálních věcí předkládá vládě do 30. června kalendářního roku, který končí číslicí 4 nebo 9, Zprávu o stavu důchodového systému České republiky a o jeho předpokládaném vývoji se zřetelem na demografickou situaci České republiky a na očekávaný populační a ekonomický vývoj. Tato zpráva obsahuje zejména informaci o tom, jak by měl být důchodový věk stanoven, aby bylo dosaženo stavu, kdy by očekávaná střední délka života jednotlivých generací při jeho dosažení činila jednu čtvrtinu součtu tohoto věku a této očekávané střední délky života, a to pro všechny osoby, které dosáhly v roce předložení zprávy věku 25 až 54 let; tato informace vychází z údajů obsažených ve zprávě zpracované Českým statistickým úřadem podle § 10b. V případě, kdy alespoň pro jednu generaci uvedenou v předchozí větě platí, že podíl očekávané střední délky života při dosažení důchodového věku podle zákona o důchodovém pojištění a součtu tohoto věku a této očekávané střední délky života je menší než 24 % nebo větší než 26 %, obsahuje tato zpráva též informaci o úpravě důchodového věku podle předchozí věty.

V dubnu schváleno Poslaneckou sněmovnou, postoupeno do Senátu

Určení důchodového věku osoby ročníku narození g

Důchodový věk musí být stejný pro muže i ženy

Při předpokládaném odchodu do důchodu ve věku x
se průměrná doba pobírání důchodu určí
jako průměr střední délky života muže a ženy
z úmrtnostních tabulek pro daný ročník narození

$$e_x^{(g)} = \frac{e_x^{(M,g)} + e_x^{(Ž,g)}}{2}$$

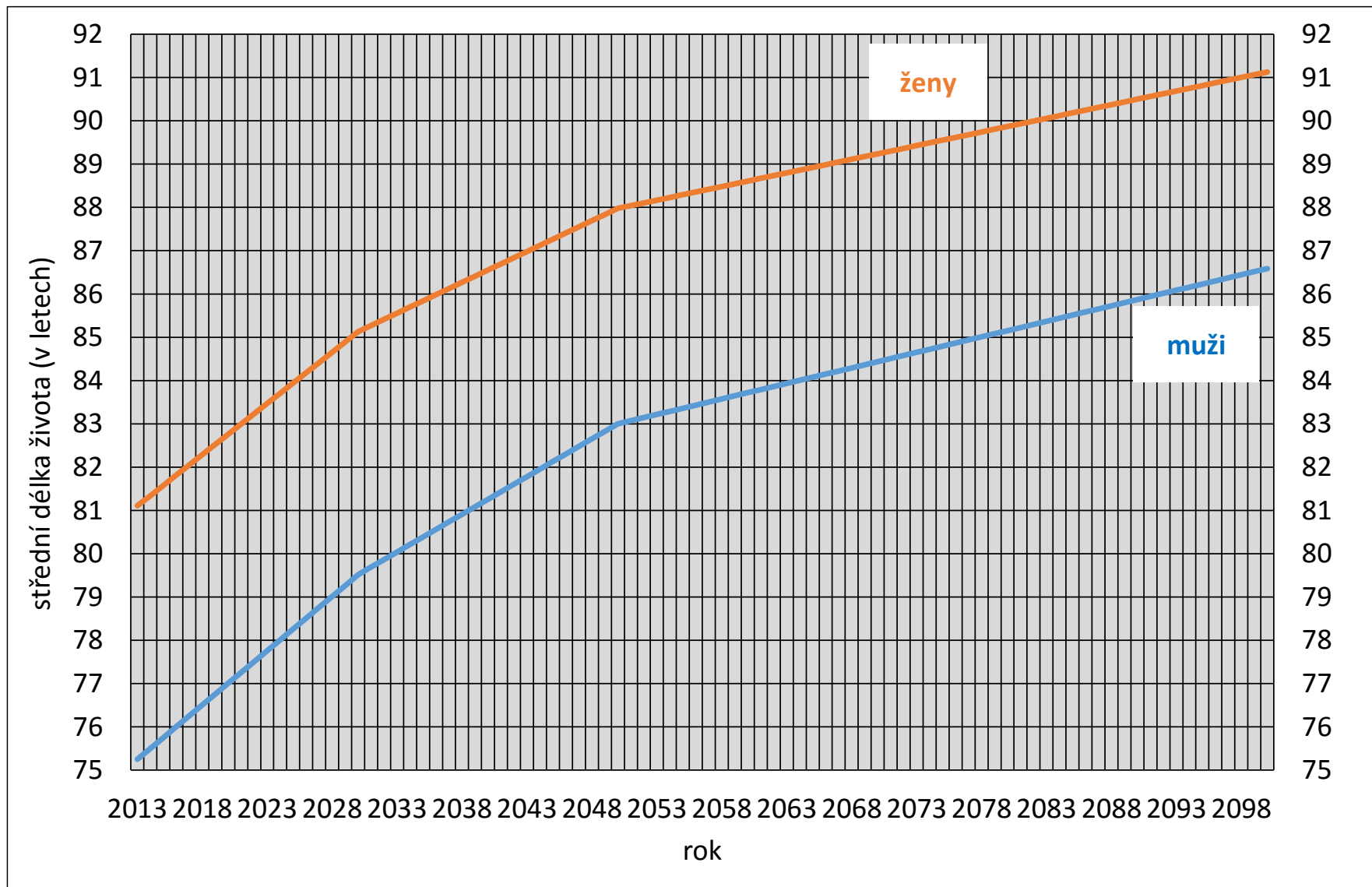
kritérium pobírání důchodu čtvrtinu života tedy předpokládá

Zvolit pro ročník narození g důchodový věk x tak, aby platilo

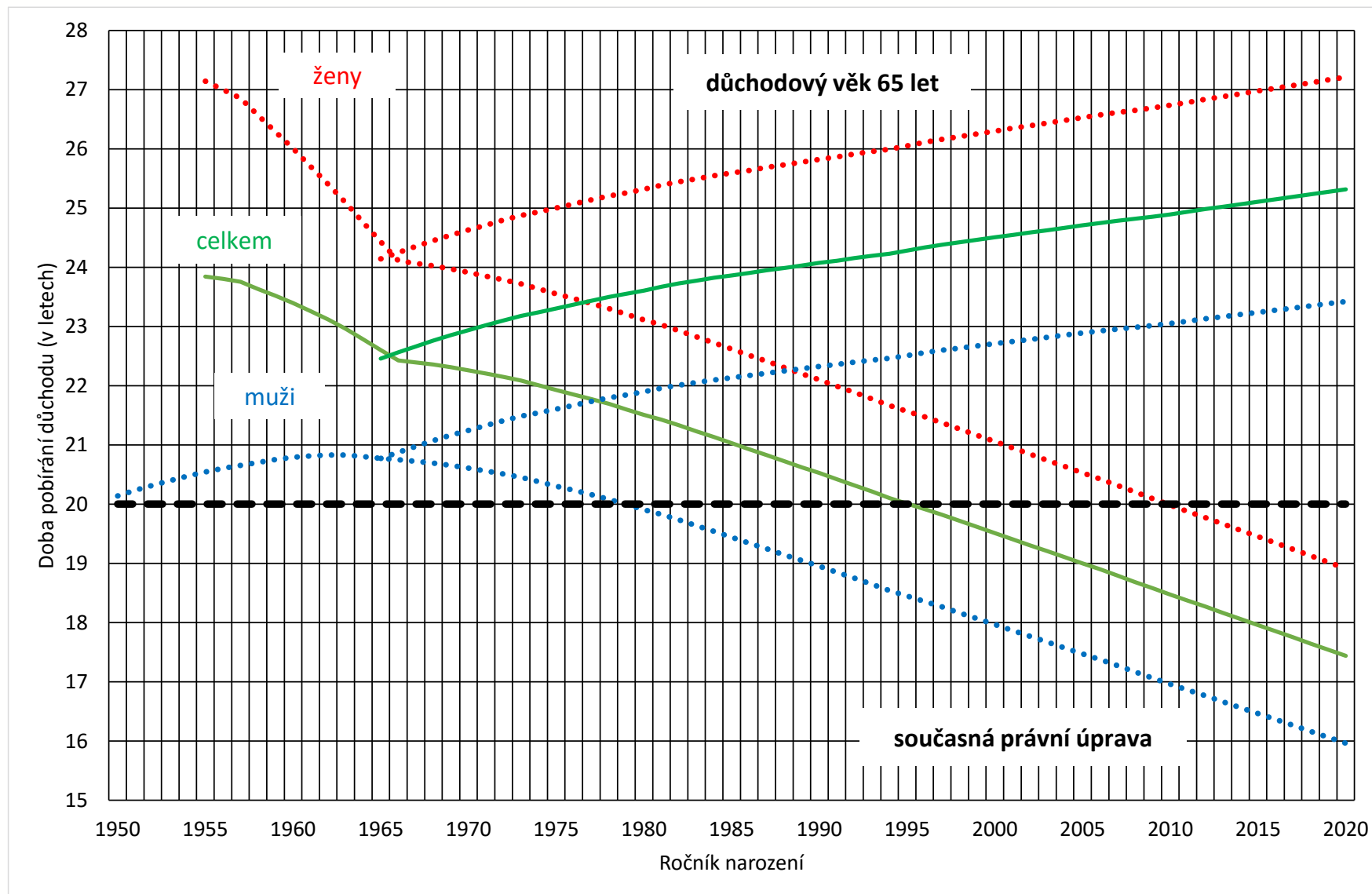
$$\frac{e_x^{(g)}}{x + e_x^{(g)}} = 0,25$$

nebude celočíselný, provede se interpolace mezi dvěma sousedními
celočíselnými hodnotami

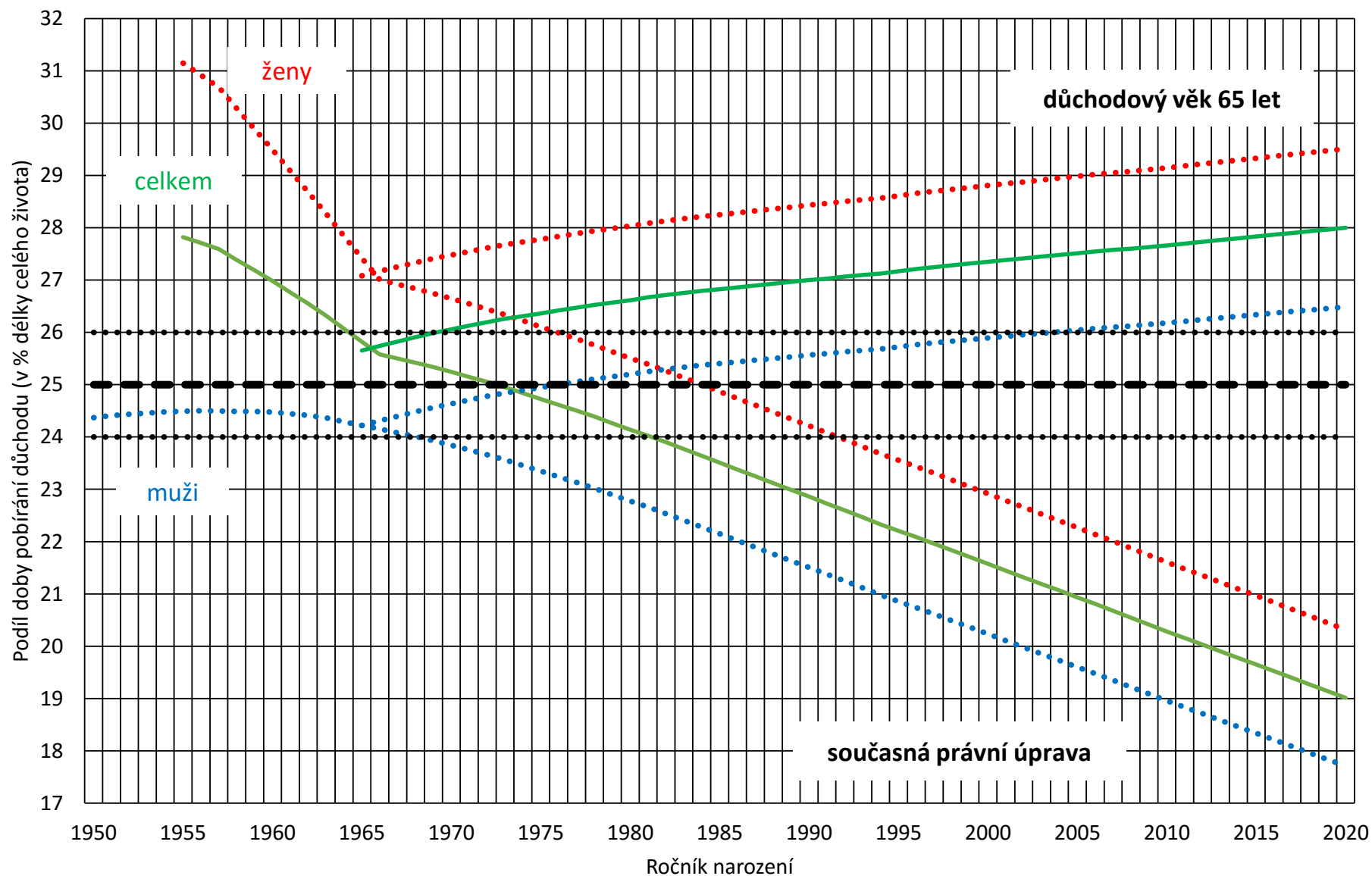
Předpokládaný vývoj střední délky života podle projekce ČSÚ z roku 2013

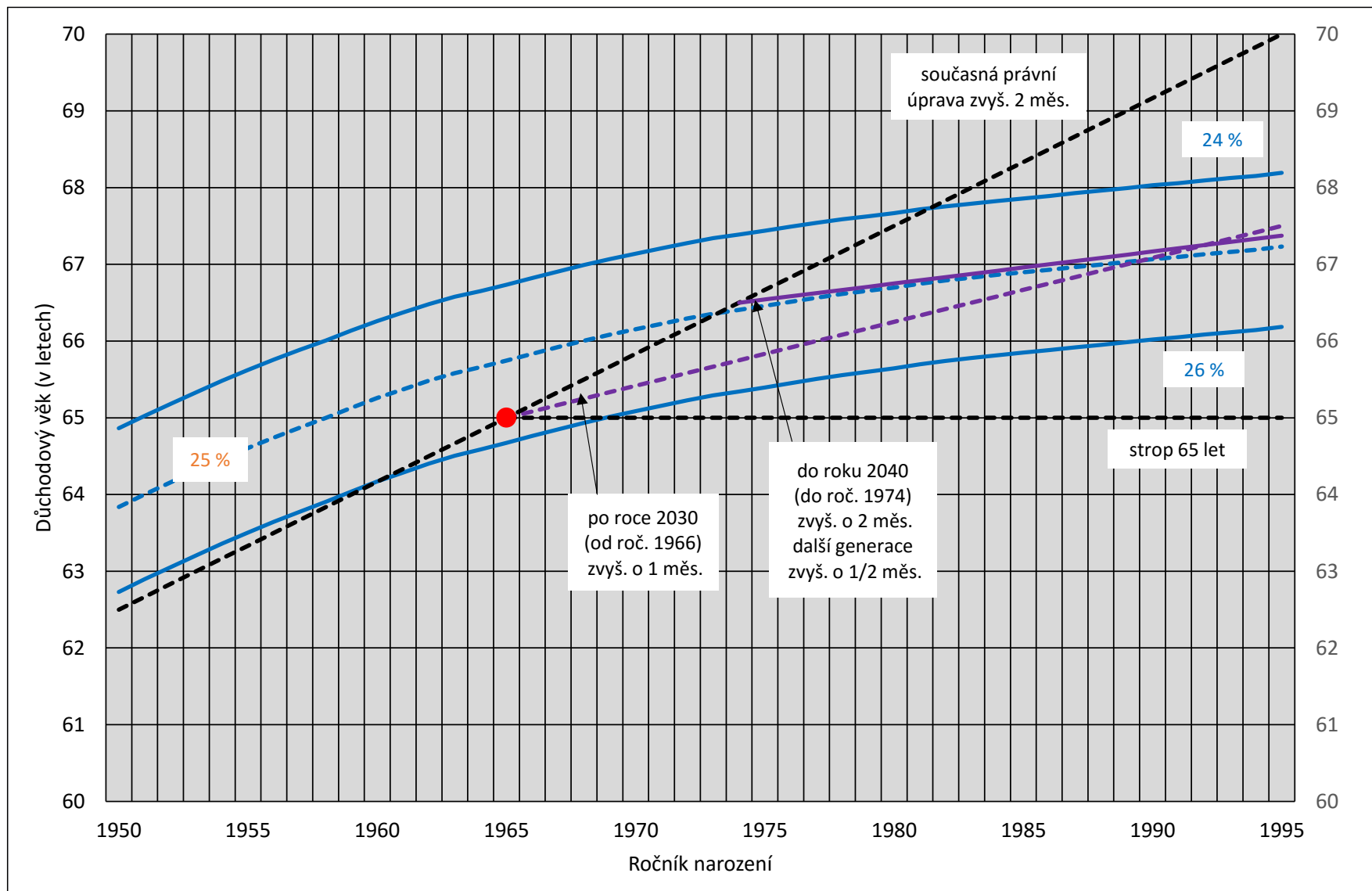
Průměrná doba pobírání důchodu podle projekce ČSÚ 2013

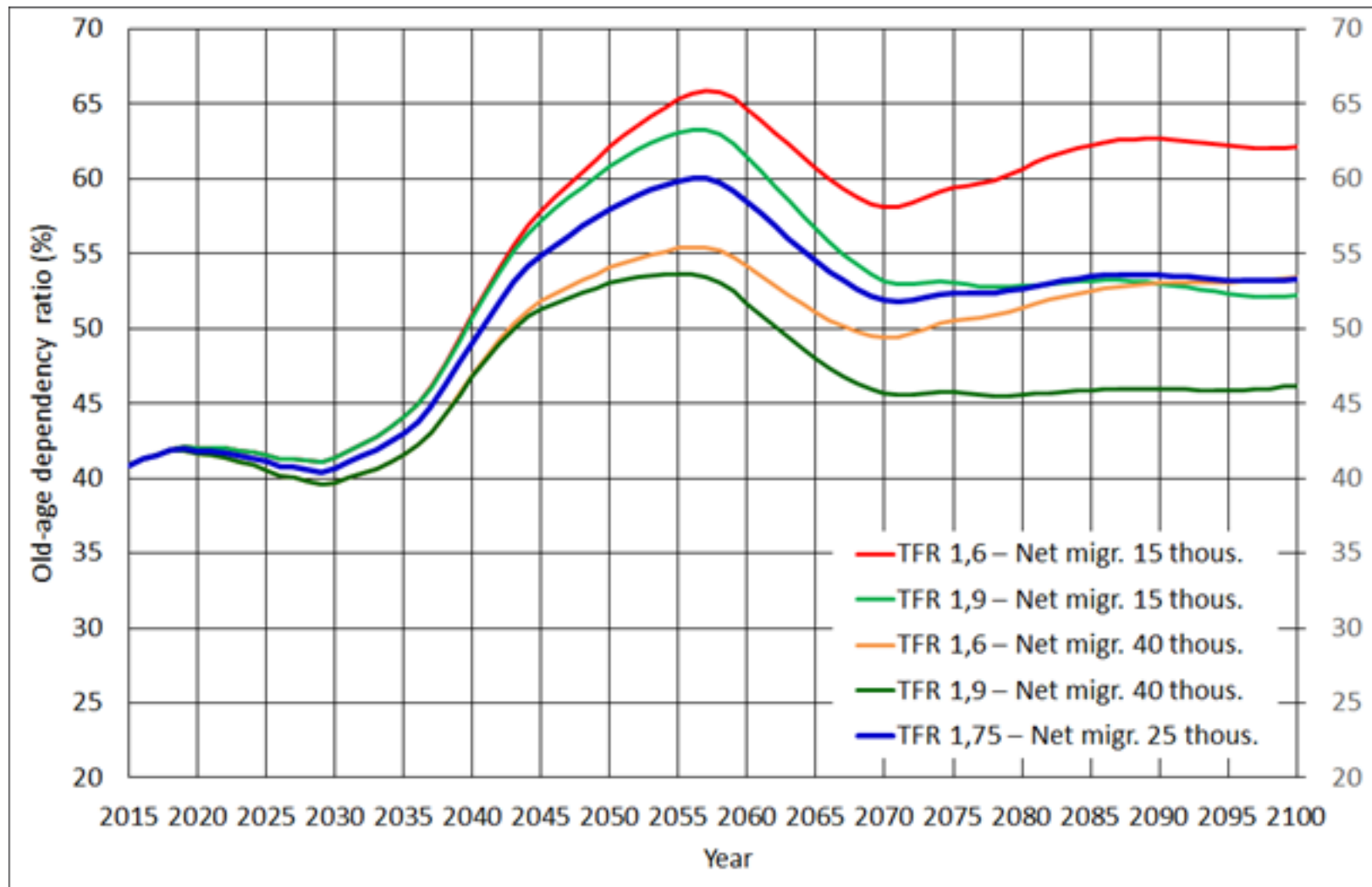
Relativní doba pobírání důchodu podle projekce ČSÚ 2013

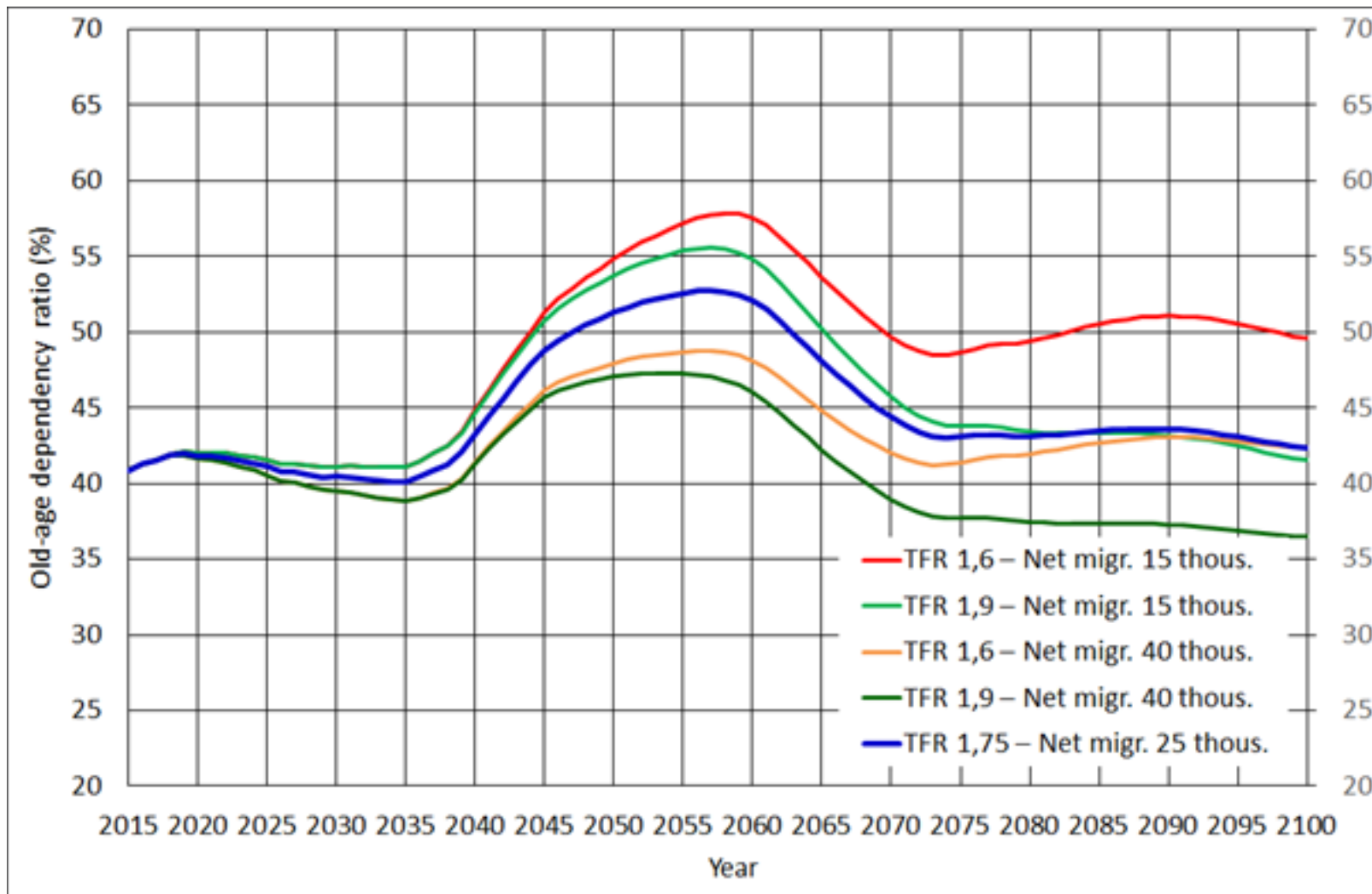
Důchodový věk zajišťující dobu pobírání důchodu čtvrtinu života

Počet osob v důchodovém věku na 100 osob v produktivním věku
při důchodovém věku 65 let od roku 2030

Počet osob v důchodovém věku na 100 osob v produktivním věku
při důchodovém věku pobírání důchodu čtvrtinu života od roku 2030

AŽ JÁ BUDU VELKÝ TAK BUDU MÍT DŮCHOD

*heslo studentů gymnázia z prvomájového
průvodu v Příbrami 1968*

Děkuji za pozornost

fiala@vse.cz